UNIVERSITATEA "EMANUEL"
ORADEA

FACULTATEA DE TEOLOGIE BAPTISTĂ
- PASTORALĂ-

FOLOSIREA CITATELOR-FORMULĂ ÎN MATEI CAP. 1-2

CURS: STUDIUL NOULUI TESTAMENT

STUDENT: MUNTEAN SORIN
PROFESOR: JAMES FRANK MCGRATH

AN UNIVERSITAR: 1999-2000

CUPRINS

1. **Introducere**
2. **Citatele-formulă: consideraţii generale**
   - **2.1 Originea citatelor**
   - **2.2 Scopul citatelor**
3. **Accente teologice**
4. **Concluzii**

1.Introducere

De-a lungul Evangheliei după Matei, privind la citatele pe care evanghelistul le foloseşte, se observă o categorie oarecum aparte. Este vorba de aşa numitele *citate-formulă*, adică acele citate din profeţii Vechiului Testament care sunt introduse de formula specifică *ca să se împlinească ce fusese vestit prin prooroci,* după care urmează citatul vechi-testamental. Lista exhaustivă a acestui tip de citate cuprinde zece referinţe: 1:22-23; 2:15; 2:17-18; 2:23; 4:14-16; 8:17; 12:17-21; 21:4-5; 27:9-10 şi 2:5-6 (care prezintă o mică diferenţă).

În cele ce urmează ne vom ocupa de citatele aflate în primele două capitole din Matei, urmărind să analizăm scopul introducerii acestor citate în Evanghelie, originea lor şi modul în care Matei a ţinut cont de contextul lor original .

2. Citatele-formulă: consideraţii generale

Privind la distribuţia acestor citate de-a lungul întregii Evanghelii, observăm că aceasta nu este deloc echilibrată, concentrarea citatelor în prologul evangheliei fiind izbitoare. În majoritatea cazurilor însă, ele au caracterul unor comentarii, apărând la sfârşitul unei secţiuni narative şi comentând-o.[1]

2.1 Originea citatelor

Ceea ce atrage în mod special atenţia este limbajul folosit de Matei. În general, cercetătorii sunt de acord că acesta ar fi folosit LXX, însă în unele cazuri, cuvintele sale diferă semnificativ de textul grecesc. Mai mult, se pare că sunt semne clare că textul depinde şi de variana Ebraică precum şi de cea a Targumul Aramaic.[2]

După părerea lui Ulrich Luz, aceasta ne poate conduce la concluzia că Matei a fost familiar cu textul Septuagintei, dar nu a avut la îndemână nici o

[1] Cf. **Luz, Ulrich,** *Matthew 1-7, A Commentary,* T&T Clark, Edinburgh, 1990; p. 156; vezi şi **Stanton, Graham N.,** *A Gospel for a New People. Studies in Matthew,* T&T Clark, Edinburgh, 1993; p.359

[2] **Stanton,** p.360

copie atunci când a scris evanghelia sa[3], fapt care poate fi interpretat în două moduri:[4]

-fie Matei s-a inspirat dintr-o tradiţie mai veche, posibil o colecţie pre-mateeană a Scripturilor datorată lucrării vreunei şcoli de scribi, pe care acesta a preluat-o şi mai apoi a adaptat-o cu mici modificări,

-fie evanghelistul însuşi a fost responsabil de expresiile specifice care apar în evanghelia sa, el fiind în acest caz, un fel de "targumist", care a alterat şi a aranjat cuvintele textelor biblice pentru a le potrivi cu interpretarea lui, metodă folosită de comunitatea de la Qumran şi ocazional de Pavel.

În acest ultim caz însă tot Luz precizează că interpretările profeţilor în cadrul comunităţii de la Qumran care se referă la timpul prezent sunt introduse de ❒❖❒ (interpretare) care lipseşte la Matei. Acest fapt nu este un accident, deoarece între ❒❖❒ şi *pleroo* (folosit de Matei, şi însemnând împlinire), există o diferenţă esenţială. Astfel ❒❖❒ începe cu textul şi-l interpretează, în timp ce *pleroo* începe cu evenimentele istorice şi le înţelege ca fiind împlinirea profeţiei. ❒❖❒ începe cu Biblia şi încearcă să o înţeleagă, iar *pleroo* începe cu prezentul, reflectându-l în lumina Bibliei.[5]

Este posibil însă ca metoda lui Matei să fi constat din combinarea acestor două moduri, el preluând unele citate şi apoi revizuindu-le. În mod sigur însă evanghelistul a tratat cuvintele citatelor cu aceeaşi grijă cu care a tratat textul Evangheliei lui Marcu sau sursa Q, revizuirile făcute de el fiind oricum minore.[6]

2.2 Scopul citatelor

S-a pus întrebarea care este rolul acestor citate şi de ce a accentuat Matei citatele-formulă într-un mod deosebit (dacă a făcut-o) prin introducerile speciale legate de împlinire? Unii interpreţi sunt de părere că în spatele acestui grup de citate nu există nici o semnificaţie unificatoare, iar alţii consideră că, pur şi simplu, Matei a introdus aceste citate cât de des a avut posibilitatea. Pe de altă parte, nu trebuie neglijat nici aspectul apologetic al acestora, creştinii putându-se astfel justifica în faţa iudeilor.

---

[3] **Luz, Ulrich,** -*The Teology of the Gospel of Matthew*, Cambridge Univ. Press, 1996; p.38
[4] cf. **Luz**, *The Theology…,*p.38 şi **Stanton,** *op. Cit.,* p.359
[5] cf. **Luz,** *Matthew 1-7*; p. 158
[6] idem, p.161

Luz afirmă că pe Matei nu-l intereează distingerea acestor citate de altele din V.T., ci el plasează citatele acolo unde nu este necesară o alterare radicală a sursei sale şi unde se potriveşte conţinutul citatului.[7] Citatele sunt mai frecvente în prolog deoarece Matei doreşte să-I familiarizeze pe cititorii săi cu propriul său punct de vedere asupra profeţilor. Mai mult decât atât, citatele punctează teme de bază pentru înţelegerea cristologiei lui Matei (vezi 1:23-Emanuel, 2:15-Fiul).

Privind din punct de vedere istorico-biografic, citatele au rolul de a arăta cum viaţa lui Isus a corespuns de la început planului lui Dumnezeu, căruia Isus îi este complet supus. Centrul formulelor împlinitorii cu care Matei îşi subliniază temele este dat de cuvântul *pleroo* care este un cuvânt cristologic deoarece, aparte de istoria lui Isus nu este nici o *împlinire* a Scripturii în întreg Noul Testament.[8]

Tot unui scop cristologic servesc şi elemente le geografice pe care le găsim în aceste citate. Astfel, după cum arată şi R.T.France, în timp ce cap.1 s-a angrenat în a-l arăta pe Isus ca Mesia lui Israel, fiul lui David, prin înţelegerea numelui şi geneaologiei, cap.2 arată că misiunea Sa este extinsă la mai mult decât întinderea ideală a lui Israel. Astfel, magii au venit din Est, darurile fac aluzie la Arabia (Şeba), iar mai apoi este introdus în relatare Egiptul, prin însăşi vizita personală a Fiului lui Dumnezeu.[9] Ultimul element geografic este legat de domiciliul galilean, Betleemul şi nu Nazaretul (care, cf. cf. Ioan 1:46 era cel puţin un motiv de jenă) trebuind să fie locul de origine al lui Isus.

3. Accente teologice

În cele ce urmează vom analiza cele cinci citate-formulă (incluzându-l şi pe cel din 2:5-6) din Matei capitolele1-2, urmărind modul în care evanghelistul foloseşte textele originale ale Vechiului Testament pentru atingerea scopurilor sale.

[7] idem, p.162
[8] idem, p.162
[9] **R.T.France** în **Beale, G.K.,** *the Right Doctrine from the wrong Texts,* Baker Book, 1994; p. 120-121

Cap. 1:22-23

Citatul din Isaia 7:14este primul din seria celor zece. Deşi formula este comună, observăm o mică diferenţă prin includerea lui *toate* (aceste lucruri) care nu se întâlneşte de fiecare dată. În acest caz Matei menţionează însă că toate cele menţionate s-au întâmplat şi nu numai unele.[10] Mai mult, se accentuează că aceste cuvinte nu sunt spuse doar de profet, ci de Dumnezeu, prin profet, Matei dând astfel o valoare deosebită profeţiei. Acest lucru nu înseamnă însă că celelalte pasaje ar fi mai puţin inspirate. După cum arată şi Luz:

> **"Pentru Matei este important că Dumnezeu este adevăratul autor al Scripturii. Profetul, pe de altă parte, este doar instrumentul lui Dumnezeu. Aceasta este valabil pentru toate pasajele scripturale, nu doar pentru cele în care se atrage atenţia specific."[11]**

Profeţia este citată la fel cum este în LXX, cu excepţia verbului *îi vor pune numele*, care este la plural. Observaţia cea mai importantă este cu privire la numele Emanuel, care este găsit doar aici şi care este o transliteraţie a cuvântului evreiesc însemnând *Dumnezeu este cu noi.*[12] Ce este interesant este că Emanuel nu a fost un nume folosit la fel ca Isus sau Hristos, Matei dorind să pună accentul probabil pe semnificaţia numelui, adevărul că Însuşi Dumnezeu a venit la noi.

Cap. 2:5-6

După cum arată Tasker, Matei a fost acuzat de manipularea profeţiei lui Mica (Mica 5:2), astfel încât să favorizeze interpretarea evenimentului relatat de el.[13] Pe de altă parte însă, France consideră că nu este nimic arbitrar sau forţat în folosirea textului din Mica.[14] Adevărul este că există totuşi câteva schimbări care dovedesc că Matei nu a citat exact nici LXX nici Biblia Ebraică.

În primul rând, evanghelistul schimbă *Efrata,* vechiul nume al Betleemului cu *ţara lui Iuda*, pentru a scoate în evidenţă probabil, originea davidică a lui Isus.

O a doua alterare este tot cu privire la Betleem: pentru Mica ea este *cea mai mică dintre cetăţile*…Matei introduce *nicidecum,* negând astfel micimea

---

[10] cf. **Morris, Leon,** *The Gospel According to Matthew*, W.B. Eerdmans Publ. Co., 1992; p.30
[11] **Luz,** *Matthew 1-7*; p. 159
[12] cf. **Morris**, p. 31
[13] **Tasker, R.V.G.,** The Gospel According to Matthew, Tyndale N.T. Commentaries, W.B. Eerdmans Publ. Co., 1981; p.39

Betleemului scoasă în evidenţă de textul consonantic ebraic, pentru evanghelist, naşterea lui Isus transformând Betleemul dintr-un orăşel neimportant, în locul de naştere de o importanţă supremă a reglelui mesianic din seminţia davidică.[15]

În al treilea rând, Matei substituie ultima frază –*Cel ce va stăpâni peste Israel*- cu cuvintele date de Dumnezeu lui David în 2Sam. 5:2-*Păstorul poporului meu Israel*, lucru nu alterează deloc textul şi care preia tema păstoririi prezentă de altfel în Mica 5:3.[16]

În ceea ce priveşte absenţa frazei *pentru ca să se împlinească…,* aceasta se poate datora inserţiei citatului în răspunsul liderilor religioşi în loc să fie în naraţiunea naşterii din Betleem.[17]

Toate aceste schimbări efectuate de Matei însă, pe lângă faptul că pot să scape cititorului obişnuit, nu au o influenţă majoră asupra contextului original.

Cap. 2:15

Citatul din Osea 11:1 pare să sugereze că Mesia a repetat în propria sa viaţă experienţa vechiului Israel, El fiind astfel un al doilea Moise, multitudinea paralelelor din viaţa lui Isus sugerând că Matei vede istoria ca fiind atât recapitulată cât şi anticipată în "regele iudeilor".[18] Trebuie remarcat însă că, deşi Egiptul pare să fie prim-planul acestui tablou, accentul cade de fapt pe originea divină a lui Isus (*am chemat pe Fiul Meu din Egipt),* având astfel atât un înţeles de suprafaţă, cât şi unul mai profund.

Cap. 2:17-18

Deşi citatul din Ieremia 31:15 se referă la un eveniment tragic şi deasemenea se aplică la un alt eveniment tragic, el vrea să atragă atenţia nu asupra evenimentului însuşi, ci asupra a ceea ce va urma. La fel cum israeliţii urmau să se reântoarcă din exil, tot aşa urma să se întâmple şi cu Isus.[19] Tasker,

---

[14] **R.T.France** în **Beale, G.K.,**; p.123
[15] **Gundry, Robert H.,** *Matthew,* W.B. Eerdmans Publ. Co., 1983; p. 29
[16] cf. **R.T.France** în **Beale, G.K.,**; p.124; vezi şi **Tasker,** p.40
[17] **France, R.T.,** *Matthew,* IVP, Leicester, England, 1990; p.83
[18] cf. **Gundry,** p.33
[19] Este interesant de analizat de ce i-a spus însă Dumnezeu lui Iosif să meargă în Egipt de vreme ce tot El îi poruncise lui israel să nu se mai întoarcă niciodată pe drumul acela (cf, Deut. 17:16)?

pe de altă parte consideră că copiii uciși de către Irod sunt primele victime ale războiului dintre împărăţia lumii şi împărăţia lui Dumnezeu.[20]

Cap. 2:23

Ultimul citat este şi cel mai problematic, din cauză că el nu este găsit niciunde în Vechiul Testament. O explicaţie ar putea fi găsită în descrierea din Isaia 11:1, unde Mesia este descris ca fiind ramura sau vlăstarul (*neşer)* din rădacina lui David. De asemenea, s-a făcut o legătură cu Samson (Jud.13:5), care este prezentat ca Nazireu. Problema acestor explicaţii, după părerea lui France este că *neşer* nu este evident în ebraică şi se pierde complet în greacă, iar despre Isus nu avem nici o dovadă că ar fi fost nazireu şi în plus, Matei foloseşte *Nazoraios* şi nu *Naziraios.*[21]

O altă explicaţie consta în faptul că Matei îl introduce ca fiind vestit prin *prooroci,* ceea ce ar putea indica că evanghelistul nu se referă la un prooroc anume, ci a intenţionat doar să arate că locuirea lui Isus în Nazaret era în conformitate cu profeţiile care arătau că Hristos urma să fie cunoscut ca *Isus din Nazaret.* O altă dovadă a acestui fapt este că Matei foloseşte conjuncţia *oti* (că), în loc de *legontos* (care zice), indicând astfel că nu este vorba de o citare directă, ci, mai degrabă, introduce tema unei aşteptări profetice.[22]

Mai este posibilă însă încă o variantă. Nazaretul era considerat chiar şi pe vremea Domnului Isus ca fiind un orăşel nebăgat în seamă, ba chiar dispreţuit (vezi Ioan 1:46), acest statut aplicându-se şi locuitorilor lui. Această caracterizare ar putea avea astfel legătură cu originea şi starea umilă a lui Isus care au fost la rândul lor anticipate prin profeţi (vezi Isaia 53) şi împlinite de Isus prin legătura Sa cu obscurul Nazaret.

[20] **Tasker,**p.43
[21] **France, R.T.,** *Matthew*, IVP, Leicester, England, 1990; p.88
[22] **R.T.France** în **Beale, G.K.,**; p.130

4. Concluzii

Matei şi-a scris Evanghelia pentru creştini şi pentru cei care puteau deveni creştini prin citirea ei. Pentru aceştia, materialul prezentat de Matei era suficient pentru înţelegerea esenţei pe care evanghelistul dorea să o scoată în evidenţă. Pentru cei care aveau însă o bază vechi-testamentală mai solidă şi doreau să sape mai adânc, Matei le oferă această posibilitate, folosind unele citate din Vechiul Testament care, la prima vedere, nu erau aşa cum le cunoşteau ei, dar care, în esenţă spuneau acelaşi lucru.

Astfel, pentru întreaga creştinătate din acea vreme, evenimentul Hristos a reprezentat împlinirea Scripturii: cuvintele profeţilor s-au împlinit deplin în Isus şi în istoria Sa, cristologia jucând un rol important în cadrul citatelor-formulă. Matei nu a modificat citatele folosite în evanghelia sa; el doar le-a interpretat în cel mai corect mod arătând că împlinirea lor, singura posibilă, a avut loc în evenimentele relatate de el în legătură cu Isus.

Bibliografie

Beale, G.K., *the Right Doctrine from the wrong Texts,* Baker Book, 1994

France, R.T., *Matthew,* IVP, Leicester, England, 1990

Gundry, Robert H., *Matthew,* W.B. Eerdmans Publ. Co., 1983

Luz, Ulrich, -*Matthew 1-7, A Commentary*, T&T Clark, Edinburgh, 1990

-*The Teology of the Gospel of Matthew*, Cambridge Univ. Press, 1996

Morris, Leon, *The Gospel According to Matthew*, W.B. Eerdmans Publ. Co., 1992

Stanton, Graham N., *A Gospel for a New People. Studies in Matthew,* T&T Clark, Edinburgh, 1993

Tasker, R.V.G., *The Gospel According to Matthew, Tyndale N.T. Commentaries,* W.B. Eerdmans Publ. Co., 1981